

ELÄMÄNLANGAT

—
Muistoja

Pirjo Pursiainen

Elämän langat

Pirjo Pursiainen

Copyright © Pirjo Pursiainen 2024

Kustantaja: BoD · Books on Demand GmbH,
Helsinki, Suomi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-8379-5

Lukijalle

Tämän kirjan tarinoissa on faktaa ja fiktiota. Suurimman osan olen kirjoittanut Siilinjärven kansalaisopiston elämäkertakirjoittajien piirissä vuosina 2022-2024. Mukana on muutamia Uutis-Jousessa julkaistuja tarinoita.

Jotkut asiat saattavat toistua, koska ne sivuavat samoja tapahtumia. Kirjoitukset kertovat mummoni Malviinan ja ukkini Yrjön, äitini ja isäni sekä minun ja perheeni elämästä. Olen saanut olla osana tätä sukupolvien ketjua.

Mukana on myös muutamia kertomuksia lapsista.

Kirjan loppupuolella on tarina äitini Irene Pursiaisen (omaa sukua Hiltunen) ensimmäisestä koulupäivästä hänen itsensä kirjoittamana. Se kertoo Irenen elämästä vuonna 1932. Löysin sen äitini papereista hänen kuolemansa jälkeen.

Minusta kirjoittaminen on mukavaa, se tuo minulle iloa ja voimaa.

Elokuussa 2024

Pirjo Pursiainen

Sisällysluettelo

Lukijalle.....	4
Ongella 1916.....	9
Malviina pääsee kiertokouluun 1906	11
Malviinan elämästä.....	15
Malviinan mietteitä.....	19
Unohdettu	22
Kuopion torilta se alkoi	26
Mummolani	30
Elintaso alkoi kohota 1950.....	32
Kalanmaksaöljyä	35
Löytö	37
Kirkkomatka	39
Hellepäivä 1960	43
Irene kertoo	43
Eräs perjantai 1962.....	46
Irene kertoo	46
Suolaa, suolaa, enemmän suolaa	49
Automobiilit ja pölynimijä	52
Eksyksissä.....	55
(ja muita muistoja 50-60-luvuilta)	55
Elefanttitossut.....	58
Hyppelihiiri Myökkipyökkimetsässä	61

Valkoiset torakat ja muuta mukavaa.....	64
Suattasin syyvvä.....	68
Koulutieni.....	72
Raha-asioita	75
Pyykkipäivä	78
Syyspuuhia	81
Kesällä Tampereella	84
Inkeri palasi Ruotsista	87
Lämpöinen löyly on kotisaunan	89
Pelakuut kukkivat.....	91
Irene kertoo	91
Rakas mummoni	94
Ensin meitä oli kaksi.....	99
Karhunpalvelus	105
Erään lapsen elämästä	108
Lepohetkellä ja ryhmän arkea	111
Lapsia	115
Sinulla on timantti.....	126
Kissan synnytys	128
Kultarahat	130
Pyöräilyllä	133
Haluan muistaa tuon hetken 2020	136
Joulun aikaa 2022	139

Toivo.....	142
Mielimaisemia	147
Laukut on pakattu 2019	150
Karvahattujako? 2022	153
Keuli 2024	155
Uneton	157
Pieni poika	159
Älä yhtään pelkää, minä suojelen 2024	162
Sattumaako?	165
Siihen loppui lukio	167
Vuodet vierivät, miten minusta tuli minä	170
Kirje sinulle, nuori ystävä.....	188
Äitini Irene kertoo	190
Kiiltonahkakengät	190
Ajatuksia ensimmäisenä koulupäivänä vuonna 1932.....	190
Sadut.....	200
Einon seikkailu	200
Sininen huivi	204
Valkoinen lumme	208
Rakastin	208

Ongella 1916

Yrjö Pursiainen oli 15- vuotias, isokokoinen poika. Hän istui ongella kotinsa lähellä olevan Pohjalammen rannalla. Sohvi äiti oli ollut vailla soppakaloja. Oli varhainen kesäaamu. Ympärillä kasvavat puut heijastuivat lammen pinnasta. Siellä täällä veden pinta rikkoutui, kun pikkukalat hyppivät. Metsä henkäili kesän tuoksua. Lintujen konsertti oli taukoamaton. Kaukana kukkui käki. Yrjö laski, käki kukkui 19 kertaa. Poika pohti elämäänsä mielessään:

”Viistoista vuotta täätin helemikuussa. Rippikoolu ja kansakoolu kääty. Elämä oes eessäpäen. Muistan, kun veljet Jussi ja Ernesti mänivät Ameriikkaan, siitä on jo viis vuotta. Ernesti ol samanikkäinen, kun minä nyt. Kotona ouvat vielä Martti ja Tuavetti, ja Leevi. ”

Yrjön ongella nousee kala toisensa perään. Vasussa on jo ahvenia ja särkiä ja muutama lahnanparkki.

”Ol se ikävee, kun meiltä kuol pikkunen Bertel. Ei kerinnä vuottakkaa täättee. Se ol seoraavana vuonna poikiin lähön jäläkeen. Kyllä ol vaekeeta äetiraakalle ja isällekkii ja meelle jokkaeselle. Oespa suanu ellee! Isä tek sille pienen arkun. Kehto nostettiin ullakolle. Ee oo tullu uusia lapsia ennee äetiltä.

Mitehhän se meejjän poikiin elämä männöö? Martti, ku on vanahin kotona olevista pojista, jiäpi varmaan kottalon isännäks.

Talavella olin miesten matkassa savotassa. Rankkoohan se ol, vuan kyllä minä jaksan. Oon aeka voemakas. Pärjäsin hyvin niissä hiihtokilipaeluissa. Suksilla mäntiin savottaannii.

Mualimalta sitä kummia kuuluu! Vennäänmuun keisarin kerrotaan luppailleen Suomen kansalle itsenäisyyttä. Mitehhän siinä käänöö?

Onneks tulloo näetä kaloja, nii äet keettää hyvän keeton. Ja onneks meillon ommoo muata, nii että suahaan viljoo ja leeppee. Ee tarvii ihan nälässä olla.

Minnäi aion männä siihen Kuuslahen näätelmäkerhoon. Kokkoontuuvat Julukulan isossa tuvassa. Tuavetti ja Marttikii aikoovat sinne lähtee. Tiijä vaekka Malviinakkii tulis! Meenoon pyytee sitä juhannuskokolle ens viikolla. Siinä on sitten mukava tyttö. Ja niin ahkera. Lähtisköhän Malviina polokalle minun kanssa? Ohhan sillä muitai tansittajia...

-No, kah, Kalleko se siinä?"

Iso, harmaa kissa on tullut rantaan. Yrjö antaa sille kiisken kalavasustaan. Nopeasti kissa syö sen. Ruodot vain rouskuvat hampaissa.

Häntä pystyssä kissa seuraa poikaa kotipihaan uuden makupalan toivossa.

Eipä aavistanut Yrjö, että käki kukkui hänen loppuelämänsä vuosien määrän.

Malviina pääsee kiertokouluun 1906

Kolehmaisien perhe asui Kuuslahden Pahkamäessä kolmen huoneen talossaan. He viljelivät maata ja hoitivat karjaa. Heikki Johan Kolehmaisella ja hänen vaimollaan Loviisalla oli kuusi lasta, Hilma, Taavetti, Anna, Malviina, Mari ja Lyydia. Loviisa sairastui rintatautiin. Tauti oli kuolemaksi. Kuollessaan hän oli raskaana. Vauva menehtyi myös.

Heikki ja Johanna Kolehmainen

Heikki sai pieniä lapsiaan hoitamaan Johanna Smolanderin, joka oli häntä kymmenen vuotta nuorempi. Johanna piti lapsista.

Elettiin vuotta 1906. Suomessa oli ensimmäiset eduskuntavaalit. Venäläistytämiskausi oli loppunut muutama vuosi aikaisemmin. Suomessa naiset saivat äänioikeuden ensimmäisinä koko maailmassa yleislakon jälkeen. Sosiaalidemokraatit, jotka ajoivat työläisten etuja, voittivat vaalit.

Hilma, 15-vuotias ja 11-vuotias Anna olivat jo palveluspaikoissaan piikoina ja Taavetti, kolmetoistavuotias, oli päässyt rengiksi.

Johanna ja Heikki oli vihitty, ja heille oli syntynyt kaksi poikaa. Vilho oli nyt 4-vuotias ja Aatu kolmen vanha. Nuorimmat Loviisan, Heikin ensimmäisen vaimon synnyttämistä lapsista olivat seitsemän- ja kuusivuotiaat Mari ja Lydia. Malviina oli vanhin kotona olevista lapsista, kymmenenvuotias. Hän katsoi pikkusiskojen ja veljien perään, kun vanhemmat olivat talon töissä ja teki kotiaskareita. Malviina kävi tarpeen mukaan myös paimenessa, se oli vähän yksinäistä, mutta muuten mukavaa. Sai olla rauhassa, eikä tarvinnut selvittää sisarusten riitoja.

Taavetti kertoi kotona käydessään, että Suomäessä alkaisi syksyllä kiertokoulu. Sieltä saisi aapiskirjankin ja katekismuksen. Talon isäntä oli luvannut, että Taavetti saisi mennä kiertokouluun, kunhan iltaisin auttaisi talon töissä.

Malviina ajatteli mielessään, että pääsisinpä minäkin. Eräänä aamuna paimeneen lähtiessään hän otti asian puheeksi.

”Minnäi tahtosin kiertokouluun, kuulkee äeti!”

”Ooppa hupajamatta! Kotona tarvitaan, pentuin perrään kahtomaan”, äitipuoli Johanna tyrmää heti ajatuksen.

”Suavat aapiskirjattii”, Malviina vielä yritti.

”Miehelään määät kuitennii, enemmän tarviit oppia talloostöetä”, Johanna oli varma asiastaan.

Isä Heikki kuuli tyttärensä ja Johannan keskustelun. Kun Malviina oli mennyt paimeneen, hän kertoi mielipiteensä.

”Kuule, eiköhän myö päästetä Malviina kiertokooluun! Eihän se kestä, kun muutaman viikon. Pärjeehän tuo Mari jo sen aikoo pienimpiin kanssa.”

Johanna on hiljaa.

”Sinnäi kävit punasen viivan piirtämässä iänestyslappuun kevväällä, ne ovat nyt uuvet ajat tulossa. Meijän pittää ajatella tyttöin tulevaisuutta, tiiä mittee vielä on eessä päin!”

”No, mäneköön sitten tyttö, kun oot kerran sitä mieltä”, Johanna myöntyi.

Kun Malviina illan suussa toi lehmät kotipihaan, hän sai kuulla uutisen. Hän pääsisi syksyllä alkavaan kiertokouluun ja saisi oppia lukemaan! Kirjaimet hän olikin jo oppinut Lastenystävä-lehdestä, jonka isä Heikki oli lapsille tilannut sen alettua ilmestyä vuoden alusta.

Malviina oli niin hyvillään, että kävi poimimassa tuohisellisen metsämansikoita ja mesimarjoja läheiseltä aholta. Koko perhe sai herkutella marjoilla ennen nukkumaan menoa.

Malviinan elämästä

Nilsin Sänkimäestä muuttivat Kuuslahden Pahkamäkeen 1893 Heikki ja Loviisa Kolehmainen perheineen. Heillä oli kolme lasta, viisivuotias Anna, neljävuotias Maria ja yksivuotias Hilma. Pahkamäki oli Heikin ukin Juho Kolehmaisien omistuksessa ollut tila. Heikki sai sen osittain perintönä. Tila oli kukoistava, lehtiä oli ainakin kaksikymmentä.

Elämä jatkui. Pahkamäessä asuessa Kolehmaisille syntyi vihdoin ensimmäinen poika Taavetti vuonna 1894. Loviisa -vaimo oli sairaalloyen. Taavetin jälkeen syntyi vielä Malviina v. 1897 ja Lyydia s. 6.3.1901. Nuorimman synnytyksestä Loviisa vaimo ei toipunut, vaan kuoli vauvan jäädessä vain muutaman kuukauden ikäiseksi, 13.6.1901. Toiseksi nuorin, Malviina oli silloin neljävuotias.

Isä Heikki otti aluksi lapsia hoitamaan Johanna Smolanderin, jolla oli itsellään yksi yksinäinen lapsi, lähes Lyydia-vauvan kanssa saman ikäinen.

Pian Heikki ja Johanna menivät naimisiin. Heille syntyi kaksi poikaa, Vilho 2.1.1903 ja Aatami 1.5.1904. Lapset oppivat työtä tekemään, sitähan isossa talossa riitti. Kylillä kiersi koulumestari, jolle isännät maksoivat jyvää kapen vuodessa jokaiselta ”savulta” eli taloudelta. Koulumestari piti kiertokoulua. Se kesti kaksi viikkoa kerrallaan.

Malviinakin pääsi kiertokouluun. Hän oppi lukutaidon, mutta kirjoittamisen laita ei ollut yhtä hyvin. Nimensä Malviina osasi joten kuten raapustaa, mutta siihen se jäi. Aika kirjoitustaidon omaksumiseen oli auttamattomasti liian lyhyt.

Malviina kasvoi, hän oli sokea nuori tyttö. Talkootansseissa polkan tiimellyksessä hän kohtasi Aaro Laakkosen. Nuoret rakastuivat, heidät vihittiin 1917. Malviina oli juuri täyttänyt 20 vuotta. Malviina synnytti pojan, joka sai nimen Tauno. Lapsi ei kuitenkaan elänyt kuin kaksitoista vuorokautta. Lapsikuolleisuus oli siihen aikaan yleistä. Lapsen menetys oli vaikea asia molemmille. Aaro-isälle ehkä paineet kasvoivat liian suuriksi. Aaro teki itsemurhan 19.7.1918. Tämä tieto löytyy Nilsin kirkonkirjoista.

Mutta elämä jatkui. Malviina uskaltautui käymään iltamissa. Siellä näytelmäkerho esitti ohjelmaa. Kerhossa mukana oli isokokoinen mies Yrjö Pursiainen. Yrjö harrasti kilpahiihtoa ja voimailua. Hän oli myös järjestysmieshommissa, kun iltamia järjestettiin Kuuslahden työväentalolla.

Malviina ja Yrjö vihittiin syyskuussa vuonna 1920. Malviina sai kotoaan Pahkamäestä neljä lehmää myötäjaisiksi. Heille syntyi 20-luvulla neljä lasta, Kauko Armas 1921, Reino Ensio 1923, Taimi Ester 1925 ja kuopus Leevi Väinämö 1928.

Heistä tuli siilinjärveläisiä, kun Siilinjärven kunta perustettiin vuonna 1925.

Jokaisen ihmisen elämä on ainutlaatuinen ja arvokas.
Tämä kirja kertoo isovanhempieni ja vanhempieni
elämästä, osin fiktiivisesti sekä omasta perheestäni.
Olen saanut olla osana tätä sukupolvien ketjua .
Mummoni sai kokea monenlaisia vaikeuksia, olisinko
itse niistä selvinnyt?

BoD

